

KATALIKIŠKOJO UGDYMO IR KATALIKIŠKŲJŲ MOKYKLŲ LIETUVOJE KONCEPCIJA
KRISTUS CENTRE
[Projektas]

I ĮŽANGA

Ko dažniausiai labai trūksta tai...<...> aiškaus katalikiškos mokyklos identiteto suvokimo ir drąsos priimti visas katalikiškos mokyklos unikalumo pasekmes...Kiekvienam turėtų būti aišku, kad kaip niekad anksčiau šiais laikais katalikiškos mokyklos užduotis tampa vis sunkesnė, sudėtingesnė, kadangi šie laikai reikalauja iš krikščionybės apsilikti naujais rūbais, o pokyčių įvairovė palietė Bažnyčios ir pasaulio gyvenimą, vis labiau įsigali pliuralistinis mentalitetas, o krikščioniška Evangelija yra stumiama į gyvenimo pakraštį...1

Ši pastraipa yra paimta iš prieš 28 metus parengto Katalikiško ugdymo kongregacijos dokumento „Katalikiška mokykla“ ir ko gero šiuo metu kaip niekad anksčiau tapo labai aktuali. 2

Milžiniška technologijų ir komunikacijų plėtra, auganti sekuliarizacija ir pliuralistinės ir multi kultūrinės visuomenės iškelti iššūkiai paliečia visų mokyklų veidą. Ši plėtra ir iššūkiai ragina „... katalikiškąsias mokyklas drąsiai atsinaujinti... ir dabar, kaip seniau, katalikiška mokykla turi save pristatyti efektyviai ir įtikinamai.“...3

Katalikiškos mokyklos vaidmuo XXI a. pradžios Lietuvos švietimo sistemoje palyginti dar nežymus. Tai pirmuosius žingsnius darantis reiškinys. Nors Lietuvos švietimo sistema savo ištakas sieja su religinių bendruomenių įsteigtomis parapijinėmis mokyklomis ir vėliau XVI a. jėzuitų sukurta pradinio, vidurinio, aukštojo mokslo sistema, tačiau dėl XIX - XX a. istorijos grimasų krikščioniškų mokyklų tradicija buvo nušluota iš kultūrinio valstybės gyvenimo.

Šiuo metu katalikiškos kaip ir kitos tradicinių religinių bendruomenių mokyklos dar tik sunkiai keliasi, ieškodamos savo nišos centralizuotame valstybinių mokyklų tinkle. Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutartis, Lietuvos švietimo įstatymas ir poįstatyminiai aktai įteisina Bažnyčios ir valstybės bendradarbiavimą, numatydami Bažnyčiai teisę steigti nevalstybines mokyklas ar tapti vienu iš valstybinės (savivaldybės) mokyklos steigėju. Kiekvienam nevalstybinės katalikiškosios mokyklos, kuri vykdo valstybinio standarto ugdymo programas, mokiniui yra mokamas valstybės numatytas mokinio krepšelis, ūkio lėšoms iš valstybės biudžeto skiriama maždaug 95 % reikalingų ūkio lėšų. Katalikiškos mokyklos pradeda pelnyti visuomenės pasitikėjimą, jų skaičius ir kokybė auga. 2000 m. atliktų sociologinių tyrimų duomenimis (G.Merkys) Lietuvoje į konfesinę mokyklą savo vaikus mokytis siųstų 11% gyventojų, tačiau šiuo metu dėl vietų stokos į katalikiškąsias mokyklas respublikoje gali būti priimama ne daugiau nei 1%. Po Švietimo įstatymo papildymo 2003 m. ir su juo susijusių poįstatyminių aktų atsirado gan palankios aplinkybės atsirasti naujoms nevalstybinėms ir taip vadinamoms dviejų steigėjų mokyklomis rastis. Šios pastarosios, nors ir išlikdamos valstybinėmis, sudaro sąlygas glaudžiau bendradarbiauti religinei bendruomenei (vyskupijai ir parapijai) ir savivaldybei, kad būtų sudarytos kuo palankesnės sąlygos **perteikti ir įtvirtinti**? bendražmogiškąsias krikščioniškąsias vertybes.

Kartu pasigirdo daug nerimaujančių ir abejojančių balsų, ar katalikiškųjų mokyklų atsiradimas dėl pragmatinių interesų, siekiant išlaikyti nepakeistas struktūras ir išvengti gimnazijų gryninimosi bei kitų mokyklų tinklo optimizavimo dokumentuose numatytų pokyčių, netaps tik formalus pavadinimų ir iškabų pakeitimo vėjus, o jų skaičius neišsaugos dramatiškai, taip sukeldamas netvarką šalies švietimo įstaigų sistemoje.

Katalikiškasis ugdymas įkvėpimo semiasi iš gyvenimo pilnatvės vizijos. Katalikų tikėjimas moko mus siekti išgyventi žmogišką pilnatvę ir tai išreikšti per įsitraukimą į visuomenės gyvenimą. Tokio pilnaverčio gyvenimo supratimo šerdis glūdi Dievuje, viso gyvenimo kūrėjuje. Iš tikrųjų, mes manome, jog nepripažįstant, kad Dievas yra viso žmogiškojo gyvenimo šaltinis ir tikslas, bet kokios ugdymo pastangos nepajėgs išsiveržti iš pragmatiškumo siekio.

Žinoti, kad Dievas kalba žmonėms Jėzaus Kristaus asmenyje, mums yra didelė krikščionių tikėjimo dovana. Kristus ne vien atskleidžia mums tiesą apie Dievą, bet ir tiesą apie mus pačius. Tokiu būdu natūralu, kad Kristus iš tikrųjų yra mūsų ugdymo pastangų centre.

Taigi, kodėl Bažnyčia steigia katalikiškas mokyklas, kam jai jų reikia, kodėl jų kūrimui ir tobulinimui ji vis labiau Lietuvoje kaip ir visame pasaulyje yra panaudojami didžiuliai žmogiškieji ir materialiniai ištekliai? Kas daro katalikišką mokyklą savita ugdymo įstaiga, skirtinga nuo kitų gerų valstybinių mokyklų, kuriose taip pat gali mokytis ir mokosi daugelio katalikiškų šeimų vaikai?

Dažnai atsakant į šį klausimą yra pavartojamos tokios sąvokos kaip katalikiškos mokyklos „savitumas“, „mokyklos etosas (kultūra)“, „Evangelijos vertybės“. Tačiau labai retai šios sąvokos aiškiai apibrėžiamos. Šis dokumentas „Kristus centre“ nepretenduodamas pateikti išsamų ir tobulą šių sąvokų apibrėžimą supažindins su pagrindiniais Katalikų Bažnyčios mokymo apie katalikišką ugdymą ir katalikiškąsias mokyklas teiginiais.

Pagal Bažnytinės Teisės kanonus¹ mokykla laikoma katalikiška, kai turi kompetentingo Bažnyčios autoriteto pripažinimą. Mokykla laikoma katalikiškos krypties, kai mokyklos nuostatuose yra išreikštas pritarimas katalikų tikėjimo vertybėms ir šiomis vertybėmis vadovaujamosi įgyvendinant ugdymo programas

Šios Konceptijos tikslas – pateikti Lietuvos katalikiškosios mokyklos* (toliau vadinama katalikiška mokykla) sampratą, apibrėžti jos principines nuostatas, struktūrą, ugdymo ir valdymo organizavimo ypatumus, nurodyti mokyklos paskirtį ir vietą Lietuvos švietimo sistemoje, sudaryti teisinės prielaidas visaverčiam **katalikiškais principais grįstos pedagogikos** funkcionavimui Lietuvoje.

II. KODĖL BAŽNYČIA STEIGIA KATALIKIŠKAS MOKYKLAS?

Katalikiškos mokyklos kuriamos tam, kad:

1. padėtų Bažnyčiai vykdyti jos misiją siekti, kad kuo daugiau žmonių pažintų Kristų .

Jėzus Kristus yra „kelias, tiesa ir gyvenimas“. 4 Kas išpažįsta šį tikėjimą, tiki, kad Kristuje yra išreikšta tiesa apie Visagalį Dievą ir tiesa apie mus kaip žmogiškas asmenybes.⁵ Šios tiesos išskleidimas ir aiškinimas ir yra Bažnyčios mokymo tikslas. Šios tiesos pripažinimas ir priėmimas suteikia tikrą laisvę ir gyvenimo pilnatvę. Šios tiesos, t.y. Gerosios Naujienos, skelbimas, siekiant kad ją pažintų visi žmonės, ir yra Bažnyčios misija.

Taigi, pirmoji esminė priežastis, kodėl katalikiškos mokyklos turėtų būti steigiamos - tai pasitelkti jas Bažnyčios misijos vykdymui, Kristų ir Bažnyčios mokymą pastatyti į žmogaus gyvenimo centrą. Tai yra daroma labai įvairiais būdais, katalikiškai mokyklai sąveikaujant ir bendradarbiaujant su vietine tikėjimo bendruomene (parapija), šeimomis, bendruomene ir kultūra, kurioms mokykla ir yra pašaukta tarnauti. 6

Katalikiškos mokyklos pagrindinis tikslas - švietimo įstaigoje Kristaus ir Bažnyčios mokymą pastatyti į centrinę vietą. Tai darydama Bažnyčia siekia, kad dvasinis ugdymas kaip ir bendrai visas mokymas ir mokymasis, kultūros ir visuomenės vystymasis įsišaknytų Kristuje.

„Bažnyčia turi pareigą ir teisę savitu būdu ugdyti žmones, kadangi jai Dievo paskyrė misiją padėti visiems žmonėms pasiekti krikščioniško gyvenimo pilnatvę.“ 7

Gyvenimo pilnatvė atrandama tik tada, kai Kristus yra mūsų gyvenimų centre. Pastatydama Kristų į visa to, kas žmogus yra, ir visa to, ką jis veikia, centrą, Katalikiška mokykla turi galimybę per „ugdymo filosofiją, kurioje tikėjimas, kultūra ir gyvenimas harmoningai vienijasi“, padėti žmogui pasiekti „krikščioniško gyvenimo pilnatvę.“⁸

Tai reiškia, kad Bažnyčia steigia katalikiškas mokyklas ne vien, kad jos būtų vieta, kurioje mokiniai mokosi ir įgyja įgūdžių, reikalingų būsimai profesinei veiklai ir atsakingam pilietiškumui, bet ir tam, kad jos būtų bendruomenėmis, kuriose dvasinis, kultūrinis ir asmeninis pasaulis, kuriame mes gyvename, taptų toks darnus, kad galėtų išdaiginti mūsų vertybes, motyvus, aspiracijas ir moralines nuostatas, nulemiančias mūsų kaip asmenų pasirinkimus ir veiksmus.⁹

2. padėtų tėvams – svarbiausiems vaikų ugdytojams - auklėti bei mokyti savo vaikus ir ypač religiška juos ugdyti.

Nors mokyklos skirtingose visuomenėse ir kultūrose gali turėti labai skirtingas struktūras ir veikimo būdus, tačiau be jų praktiškai negali apsieiti nė viena pasaulio visuomenė.

Katalikiškųjų mokyklų steigimą tokiose skirtingose visuomenėse ir kultūrose Bažnyčia taip aptaria: „...Katalikiškoji mokykla yra privilegijuota priemonė, įgalinanti ugdyti visavertį žmogų, kadangi mokykla yra centras, kuriame yra vystomas ir perteikiamas savitas pasaulio, žmogiškos asmenybės ir istorijos supratimas. 10

Tokiomis aplinkybėmis Bažnyčia moko: “ Ieškodami būdų kaip tobulinti švietimą, tikintieji Kristų turi labai branginti katalikiškąsias mokyklas, kadangi jos yra pagrindinės priemonės, galinčios pasitarnauti tėvams ir padėti jiems atlikti jų pareigą bei vaidmenį vaikų auklėjime. “ 11

Taigi, antroji esminė priežastis, kodėl Bažnyčiai reikia katalikiškųjų mokyklų, - tai padėti tėvams religiška auklėti jų vaikus.

„Kokybiškas religijos (tikybos) mokymas, integruojamas ir į kitų dalykų ugdymą, - tai ir yra labai savitas katalikiškosios mokyklos bruožas ir motyvas steigti mokyklą, o taip pat priežastis, kodėl katalikai tėvai, parinkdami savo vaikui mokyklą, katalikiškajai turėtų teikti pirmenybę.

3. pasitarnautų vietinei bažnyčiai – vyskupijai, parapijai ir krikščionių šeimoms.

Krikščioniškos šeimos, vyskupijos, parapijos ir katalikiškosios mokyklos bendradarbiavimas apjungia šiuos katalikiško ugdymo komponentus:

„Parapijos bendruomenė yra religinio ir dvasinio ugdymo vieta.

Mokykla yra kultūrinio ugdymo vieta.

Šios dvi dimensijos turi būti apjungtos, integruojamos, nes jas įkvepia tos pačios vertybės: tai vertybės krikščioniškų šeimų, kurios gyvendamos pasidavusiai reliatyvizmui visuomenėje ir patirdamos egzistencinio tuštumo grėsmę, siekia surasti savo vaikams tokį ugdymą, kuris grindžiamas nekintamomis Evangelijos vertybėmis 13

Taigi, pats svarbiausias ryšys, kurį reikia plėtoti ir tobulinti – tai bendradarbiavimas tarp mokyklos ir vyskupo/vyskupijos. Mokyklos ir vyskupijos bendradarbiavimas suteikia mokyklai autentišką dvasinį pagrindą – jos misiją ir bendrumą su Katalikų Bažnyčia. Šis esminis bendradarbiavimas savo ruožtu bus patikima ir tvirta atrama mokyklos misijos vykdymui ir bendradarbiavimui tarp parapijos ir šeimos.

Taigi trečioji esminė priežastis, dėl kurios kuriamos mokyklos: tarnauti vietinei Bažnyčiai ir stiprinti vietinės Bažnyčios bendrystę.

4. tarnautų visuomenei

Ketvirtas esminis motyvas, kodėl Katalikų bažnyčia steigia mokyklas, tai - prisidėti prie gerai išsilavinusios, gebančios ir kultūringos visuomenės kūrimo. Dėl šios priežasties Bažnyčia pabrėžia katalikiškosios mokyklos indėlį bendram visuomenės ir kultūros labui.

Nors katalikiškos mokyklos kuriamos visų pirma pakrikštytiems katalikų vaikams, tačiau jos siekia taip pat ir bendrojo gėrio, kurio vaisiais gali pasinaudoti visa visuomenė.

Katalikiškos mokyklos steigiamos tam, kad tėvams katalikams būtų galima užtikrinti Visuotinėje Žmogaus teisių deklaracijoje ir mūsų Konstitucijoje įtvirtintą teisę pasirinkti jų vaikams norimą, t.y. katalikišką ugdymą. Ta prasme katalikiškosios mokyklos: „... kaip ir valstybinės mokyklos, atlieka visuomeninį vaidmenį, nes jų buvimas garantuoja kultūrinį ir švietėjišką pliuralizmą, o svarbiausia, užtikrina šeimoms laisvę ir teisę parinkti vaikams tėvų trokštamą ugdymą“. 15 Tai yra reikšmingas veiksnys stiprinant socialinę sanglaudą (integraciją), kurioje yra gerbiamos tėvų teisės ir užtikrinama bei branginama ugdymo įvairovė.

Katalikų Bažnyčios tarptautinės savasties ir narystės bruožas buvo ir visada bus etninė ir rasinė įvairovė. Tokią įvairovę vienija bendras tikėjimas. Jis pasireiškia bendromis esminėmis vertybėmis, kurios kyla iš religinio tikėjimo ir yra jame išsakinjusios. Šios vertybės sudaro sąlygas visuomeninei integracijai (sanglaudai).

Visuomenei darantis vis labiau pliuralistinei ir atsirandant vis daugiau įvairių religijų, jos integralumui būtinos bendrai priimtose esminės vertybės, kurios išreiškia pagarbą kiekvieno asmens teisėms ir įtvirtina kiekvieno asmens orumą bei pabrėžia būtinybę bendradarbiauti. Todėl „ Katalikiškose mokyklose religijos (tikybės) mokymas turi padėti mokiniams pasiekti tokį religijos dalykų suvokimą, kuris laiduotų pagarbumą kitų asmenų nuomonei, ir taip prisidėtų prie asmens augimo ir vis geresnio realybės supratimo.“ 16

II PAGRINDINĖS KATALIKIŠKŲJŲ MOKYKLŲ SAVYBĖS

Siekdamos tikslų, dėl kurių yra steigiamos, katalikiškos mokyklos turėtų pasižymėti tokiomis savybėmis:

- 1. visavertis visuminis žmogaus asmens ugdymas,**
 - turint aiškią ugdymo programą (projektą), kurios pagrindas – Kristus,
 - per nuoseklią sistemingą Katalikiško ugdymo katekezę

Konkrečiai tai reikštų, kad KM integruodama Evangelijos vertybes ir Katalikų Bažnyčios mokymą į kiekvieną mokymosi, mokymo ir visos mokyklos aplinkos aspektą, statys Kristų į viso, ką ji veikia, centrą. Katalikiškoje mokykloje vaikas ir jaunuolis atlieka asmeninę kelionę iš vaikystės į suaugusių būseną. O tai kartu bus ir tikėjimo kelionė.

2. „Ugdymo pašaukimas kaip meilės darbas“ 20

Tai reiškia, kad KM :

Atlikdama savo ugdymo misiją, suteikia kokybišką, platų ir darnų ugdymą, siekdama padėti vaikams ir jaunuoliams augti ir pasiekti visą žmogiškąjį potencialą ir kreipdama dėmesį, kad būtų ugdomas visas asmuo ir taip „visi galėtų pasiekti savo amžinąjį paskyrimą ir tuo pačiu pasitarnauti bendrajam visuomenės gėriui.“ 21

Šiame meilės darbe mokykla stengiasi dėl „visų, bet ypač dėl vargšų ir paribėje atsidūrusių, suteikdama jiems galimybę įgyti išsilavinimą, pasiręgti darbui, būti žmogiškai ir krikščioniškai ugdomam.“ 22

Ugdymas kaip meilės darbas reikalauja radikalaus įsipareigojimo ir tarnystės: „Bažnyčia žvelgia į jus kaip bendradarbius, prisiimančius bendrą atsakomybę... Jums patikima kurti ateitį ir suteikti kryptį, savo mokiniams padedant susidaryti vertybių gradaciją, kurios dėka jie galėtų vertinti savo naujai įgyjamas žinias...[Besikeičiantys laikai] reikalauja, kad mokytojai būtų atviri naujoms kultūrinėms įtakoms ir padėtų jas savo mokiniams interpretuoti katalikiško tikėjimo šviesoje. Jūs esate kviečiami savo ugdomajame darbe atskleisti savo profesinę kompetenciją ir pademonstruoti aukštus mokytojavimo standartus... Bet jūsų atsakomybė kelia jums tokius reikalavimus, kurie toli peržengia lūkesčius turėti vien profesionalumo įgūdžius ir kompetenciją... Pro jus, kaip pro skaidrius langus saulėtą dieną mokiniai privalo pamatyti ir pažinti gyvenimo, gyvenamo pagal Kristaus mokymą kaip atsako į pasaulio teikiamus iššūkius, turtingumą ir džiaugsmą. Mokyti reiškia ne tik perteikti tai, ką mes žinome, bet taip pat atskleisti tai, kas mes esame, gyvendami tu, ką tikime. Būtent pastaroji pamoka turi labiausiai išliekamąją vertę.“ 23

3. Bažnytinė ir kultūrinė tapatybė (savitumas, identitetas) 24

Konkrečiai tai reiškia, kad Katalikiškoji mokykla yra viena iš sudėtinių vietinės Bažnyčios bendruomenės – parapijos ar kelių parapijų, vyskupijos ir visos Visuotinės Bažnyčios dvasinio, sielovadinio ir bendruomeninio gyvenimo dalių.

4. „Tarnystė (Patarnavimas) visuomenei“ 25

Konkrečiai tai reiškia, kad Katalikiškoji mokykla turėtų:

Tarnauti asmeniui ir visuomenei, kviesdama mokinius

- ieškoti savo gyvenimo prasmės, padėdama ugdyti dvasingumą, kurio esmė – brandus ryšys su Visagaliu Dievu;
- ugdyti asmenines vertybes, kylančias iš Evangelijos ir Kristaus, ir kurios yra išreiškiamos Bažnyčios mokyme.

Visa tai leis mokiniams suvokti savo asmenines aspiracijas, pareigas visuomenei ir savo kaip valstybės bei pasaulio piliečių vaidmenį.

IV APIE KATALIKIŠKŲJŲ MOKYKLŲ SAVITUMĄ

KM yra savitos, kai

1. Jose pasireiškia katalikiškoji kultūra (etosas), kuri yra akivaizdi ir kurią patiria visi, kurie lankosi mokykloje.
2. Evangelijos vertybių ir Bažnyčios mokymo skleidimą laiko savo misijos dalimi.
3. Savo nuostatuose ir gairėse atspindi ir įgyvendina Kristaus ir Katalikų Bažnyčios mokymą.
4. Vadybą įkvepia Kristaus pavyzdys.
5. Ugdo savo bendruomenę, kaip sudėtinę vietinės ir visuotinės tikinčiųjų bendruomenės – Bažnyčios dalį.
6. Užtikrina tikybės dėstymą, kuris išsamiai ir nuosekliai supažindina su Dievo slėpiniais, Jėzaus Kristaus gyvenimu ir mokymu, Kristaus Bažnyčios mokymu, pagrindiniais katalikų tikėjimo teiginiais. Tai teikia pagrindą mokinių gyvenimui ir padeda atskleisti tikėjimo ir gyvenimo sąsajas. Visa tai yra integruota į mokymo planą, programas ir mokomąjį procesą ir pritaikyta mokinių amžiui bei sugebėjimams.

7. Savo tikėjimą per asmeninę ir liturginę malda, išreiškia religiniais (pamaldumo) aktais 26
8. Diegia pašaukimo kultūrą 27.
9. Rūpinasi vaikų ir jaunuolių dvasiniais poreikiais, derindama juos su Evangelinėmis vertybėmis ir Katalikų Bažnyčios mokymu.
10. Diegia Evangelines vertybes ir supažindina su Bažnyčios mokymu, pabrėžiančiu pilietiškumo, įsipareigojančio siekti teisingumo ir bendrojo gėrio, svarbą bei skatinančiu visuomenės darnos ir solidarumo vystymą.
11. Skatina elgesį, **kylantį?** iš Evangelinių vertybių ir jas atspindintį.
12. Rūpinasi kiekvieno asmens orumu, sudarydama tinkamas materialinės bazės sąlygas, parinkdama vidinius ir išorinius simbolius ir išraiškas, kurie atskleidžia Kristaus ir katalikiškojo mokymo svarbą.

IV KAM STEIGIAMOS NEVALSTYBINĖS KATALIKIŠKOSIOS MOKYKLOS

Bažnyčia steigia mokyklas:

Katalikams vaikams ir jaunuoliams, kurie krikšto sakramento dėka įgyja teisę būti mokomi Katalikiškojo tikėjimo.

Katalikiškosios mokyklos yra esminės priemonės, kurios įgalina padėti katalikams tėvams atlikti jų pareigą ugdyti vaikus 30. Tai suprasdama Bažnyčia skiria dalį per aukas gautų lėšų, kad būtų sudaromos tinkamos sąlygos ir būtų pakankamai vietų katalikiškose mokyklose, kuriose galėtų mokytis katalikai vaikai ir jaunuoliai.

Tam, kad katalikams vaikams būtų užtikrinama pirmenybė mokytis ir patirti tokio ugdymo privalumus, priėmimo į katalikiškąsias mokyklas nuostatai ir kriterijai turi būti taip suformuluoti, kad katalikams visada būtų užtikrinta pirmenybė prieš kitus norinčius mokytis.

*„KM niekad nėra įprastinė mokykla, kurią renkasi kas nori. KM visada ir visų pirma mokykla katalikams. Žinoma, kiti, kurie siekia mokytis tokioje mokykloje, jei tik užtenka vietos, yra visada laukiami. Jie taip pat **visiškai** tampa **teisėta(pilnateise)** mokyklos bendruomenės dalimi ir labai branginami.“ 31*

V. KAS YRA EVANGELIJOS VERTYBĖS?

Terminas *vertybės* kalbant apie Evangelijos turinį ir žinią, panašiai kaip ir terminas *vertybės*, kuris naudojamas apibūdinant moralinius įsitikinimus ir nuostatas, yra palyginti naujas. Svarbu suvokti šio termino priešistoriją.

Vokiečių filosofas Fridrich Nietzsche (1844-1900) vartojo terminą vertybės norėdamas ką nors priešpastatyti objektyvaus moralinio įstatymo atžvilgiu. F. Nietzschei vertybės buvo subjektyvios ir reliatyvios, jam atrodė, kad objektyvios dorybės ar ydos, gėris ar blogis, tiesa ar netiesa, kurie yra teisingi visiems asmenims ir galiojantys visais laikais, neegzistuoja. „Vertybės“ ta prasme yra subjektyvios ir nusako, ką individas laiko teisinga, tikra ar gera tam tikromis aplinkybėmis ir tam tikrame laiko momente.

Toks termino vertybė vartojimas buvo įtrauktas į šiuolaikinės visuomenės žodyną. Šiame kontekste, vertybės dažnai yra subjektyvios, jomis laikomi asmens prioritetai – kas yra teisinga man ar bendruomenei, kuriai aš priklausau.

Tačiau šiuolaikinė visuomenė vis dar kalba ir tam tikru laipsniu propaguoja tam tikrą žmogiškųjų vertybių ar principų rinkinį, kuris yra objektyvus, peržengiąs kultūras, universalus, pvz.: atsakomybė, atjauta, pagarba kitam žmogui, sąžiningumas. Šios esminės

vertybės ir principai sudaro visų įstatymų ir etikos kodeksų, kuriais vadovaujasi visuomenės ir tautos, pagrindą.

Šv. Tėvas Jonas Paulius II savo raštuose ir homilijose nuolat vartodavo „vertybių“ terminą, ir tai darydavo ragindamas moderniąsias visuomenes ir kultūras iš naujo atrasti, kas yra jos esminių vertybių ir principų pagrindas.

„Jūsų laukia neatidėliotinas uždavinys: atnaujinti ryšius, kurie kažkada buvo iškreipti ar kartais ir visai nutraukti, tarp mūsų laikų kultūrinių vertybių ir tarp ilgalaikio bei patvaraus jų pagrinde glūdinčio krikščioniškojo pamato. 32.

Šis teiginys yra aptariamas taipogi ir Bažnyčios teiginiuose apie Katalikiškųjų mokyklų ypatumus: *„Dėl šios priežasties Katalikiškoji mokykla, pasišvęsdama visaverčio asmens ugdymui, tai daro, pakludama Bažnyčios susirūpinimui ir žinodama, kad visos žmogiškosios vertybės savo išsipildymą ir vienybę randa Kristuje. 33*

Terminas Evangelijos vertybės dabar yra labai įsigalėjęs katalikiškose mokyklose ir kitose katalikiškose institucijose. Tačiau tol, kol šis terminas nėra pakankamai išaiškintas ir nėra suformuotas bendras supratimas, ką reiškia tikros Evangelijos vertybės, tol išlieka pavojus, kad vietoj objektyvaus krikščioniško pagrindo bus pateikiamas tik atsitiktinis subjektyvių vertybių sąrašas.

Nors keturiose Evangelijose ir kituose Naujojo testamento raštuose gali būti atrandamos ir kai kurios kitos vertybės, tačiau būtent *Kalno Palaiminimai išreiškia Jėzaus Kristaus moralinius padaršinimus ir atspindi jo geraširdiškumą bei dosnumą. 34*

Evangelijos vertybėmis negali būti laikomos iš didelės Senojo ir Naujojo Testamento visumos subjektyviai išrankiojamos vertybės, nes Evangelijos vertybės yra objektyvios vertybės, kurias mums atskleidė Kristus, skelbdamas savo mokslą. Šios objektyvios vertybės turi būti išsaknijušios Palaiminimuose, kuriuos Jėzus paskelbė savo Kalno pamokslo metu.: „Palaiminti...“

Palaiminimai taip pat ...“apreiškia žmogiškosios egzistencijos tikslą, žmogiškųjų veiksmų galutinę pabaigą“35 ir kaip tokie yra objektyvios vertybės, paties Kristaus mums paliktos.

1. Nors tai nebus visaapimantis galutinis sąrašas, tačiau Palaiminimuose paminėtos esminės vertybės galėtų būti apibendrintos šitaip:

„Palaiminti turintys vargdienio dvasią: jų yra dangaus karalystė.

Vertybės: Ištikimybė ir principingumas

Palaiminti liūdintys: jie bus paguosti.

Vertybės : orumas ir atjauta

Palaiminti romieji: jie paveldės žemę.

Vertybės: nusizeminimas ir švelnumas

Palaiminti alkstantys ir trokštantys teisumo: jie bus pasotinti.

Vertybės : Tiesa ir teisingumas

Palaiminti gailestingieji: jie susilauks gailestingumo.

Vertybės: Atlaidumas ir gailestingumas

Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą.

Vertybės: **Tyrumas ir šventumas**

Palaiminti taikdariai: jie bus vadinami Dievo vaikais.

Vertybės: **Tolerancija ir taikingumas**

Palaiminti persekiojami dėl teismo: jų yra dangaus karalystė. Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visai šmeižia. Būkite linksmi ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Juk lygiai taip kadaise persekiojo ir pranašus“.

Vertybės : **Tarnystė ir pasiaukojimas.**

2. Evangelijos vertybės „...yra taikos ir bendradarbiavimo tarp visų piliečių, prisiimančių bendrą įsipareigojimą tarnauti bendrajam gėriui, garantija.“³⁷

Kildamos iš Kristaus mokymo, šios Evangelijos vertybės turėtų tapti visų katalikiškųjų mokyklų ugdomosios veiklos tikslu ir vaisiais.

Kad tai būtų įmanoma, šios Evangelijos vertybes reikia aiškiai įvardinti, jų prasmę atskleisti ir padėti mokiniams suprasti, kaip jos susijusios su jų gyvenimu mokykloje, namuose ir visuomenėje.

Jos nėra atskiras papildinys prie aukštų akademinių standartų ir profesinio tobulinimosi, bet yra viena iš sudėtinių dalių: *„katalikiškosios mokyklos suteikdamos kokybišką ugdymą perteikia vaikams krikščioniškas vertybes, kviesdamos juos pačius kurti savo gyvenimą, statant gyvenimo pastatą ant šių vertybių pamatų. Žmonės, kurie išmoka tinkamai jas priimti ir gyventi integruojant į savo gyvenimą, kaip liudija patirtis sulaukia daug gerų rezultatų asmeniniame, šeimos ir profesijos srityse. -38*

VI. KATALIKIŠKOSIOS MOKYKLOS ETOSAS (kultūra),

Žodis *ethos* yra graikiškos kilmės ir išreiškia paprotį ar įprotį. Taigi, jis nurodo tam tikrą atskiro žmogaus gyvenimo ar žmonių grupės elgseną, išskirtinį kultūros ar amžiaus dvasią, kurią būtų galima objektyviai aprašyti ir/ar asmeniškai patirti.

Trumpai tariant, tai labai skirtingų žmonių, kurie vadovaujasi tokiomis pačiomis vertybėmis ir kuriuos įkvepia bei vienija bendra gyvenimo vizija, elgesio ir veikimo būdas. Šis terminas labai dažnai vartojamas ta pačia prasme kaip ir terminai „mokyklos kultūra“ ir „mokyklos filosofija“.

Kad būtų galima geriau nusakyti Katalikiškos mokyklos etosą, svarbu geriau išryškinti Katalikiškų mokyklų savitus, skiriamuosius bruožus.

Katalikiškosios mokyklos etosas – tai Kristus ir Katalikų Bažnyčios mokymo išoriniai ženklai ir asmeninės patirtys, kurie pasireiškia visoje kasdieninėje katalikiškos mokyklos veikloje.

Būtina ypač pabrėžti, kad kiekvienos katalikiškosios mokyklos etosas be jau anksčiau paminėtų bruožų dar priklausys ir atitinkamai varijuos priklausomai nuo mokyklos mokinių ir mokytojų sudėties, nuo kiekvieno bendruomenės nario (visų pirma mokytojo) nuoširdaus įsipareigojimo ir ištikimybės Kristaus ir Bažnyčios mokymui.

VII. KM ETOSO IŠORINIAI ŽENKLAI

Išoriniai KM etoso ženklai kartu su KM savitais bruožais (žiūr. IV skyr.) turi būti pastebimi ir aiškiai pasireikšti šiuose dalykuose:

1. Steigėjo ir dalininkų organai

Įstatuose ar statute privalo būti teiginys apie įstaigos steigėjų ar dalininkų įsipareigojimą užtikrinti katalikišką mokyklos pobūdį (identitetą), pvz.: „*Mokykla įsteigta Katalikų Bažnyčios ir yra jos dalis. Mokykla organizuojama kaip katalikiška mokykla vadovaujantis Romos bažnytine kanonų teise ir Katalikų Bažnyčios mokymu bei steigimo nuostatais. Religinis ugdymas, tikybos dėstymas turi būti suderintas su Katalikų bažnyčios mokymu, tikėjimo tiesomis, disciplina, bendromis ir dalinėmis normomis; liturgija – turi atitikti Katalikų Bažnyčios ritualus, praktikas ir normas. Visais atvejais mokykla reiškiasi kaip katalikiškojo tikėjimo mūsų Viešpačiu Jėzumi Kristumi liudytoja*“.

2. Misijos apibūdinimas.

Kiekviena mokykla privalo turėti misijos apibūdinimą, kuris išreiškia, kad mokyklos gyvenimas yra išsaknijęs Kristaus asmenyje ir Katalikų Bažnyčios mokyme.

3. Valdymas

Valdymo struktūrose veikiančių asmenų dauguma turėtų būti praktikuojantys katalikai, kuriuos paskiria Vyskupas ordinaras ar jo įgaliotas asmuo.

4. Vadyba ir administravimas

Mokyklos direktorius, jo pavaduotojai, tikybos mokytojai, sielovados grupės vadovai ir didžioji dauguma mokytojų turi būti praktikuojantys katalikai. 42,43

5. Bendradarbiavimas

Svarbu, kad būtų aiškiai jaučiamas ryšys tarp:

- 5.1. mokyklos ir parapijos bendruomenės, kurios teritorijoje mokykla veikia;
- 5.2. mokyklos ir tų parapijų bendruomenių, kurių šeimų vaikams patarnauja mokykla;
- 5.3. mokyklos ir mokinių šeimų;
- 5.4. keleto tos pačios vyskupijos ar respublikos katalikiškų mokyklų;
- 5.5. mokyklos ir vyskupijos kurijos.

6. Tikybos dėstymas ir visos kitos disciplinos

Tikybos dėstymas, kuris turi atitikti Katalikų Bažnyčios mokymą, tikėjimo tiesas, tvarką, bendrąsias ir specialiąsias normas, privalo būti traktuojamas kaip esminis dalykas. Jis turi būti gerai finansuojamas ir aprūpintas, ir aiškiai integruojamas į kitas ugdymo plano dalis.⁴⁴ Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas tikybos mokytojų – pirminiam pasirengimui ir kvalifikacijos kėlimui (tai vienas iš svarbiausiųjų prioritetinių uždavinių).⁴⁵

7. Liturgija ir malda

Mokyklos gyvenimo ašis turi būti reguliarus liturgijos šventimas ir kasdieninės maldos, kurios organizuojamos pagal Katalikų Bažnyčios ritus, tradiciją, tvarką ir liturginius reikalavimus. Mokiniam ir darbuotojams turėtų būti sudaromos galimybės atlikti dvasinės atgaivos dienas – rekolekcijas.

8. Pašaukimų kultūros plėtojimas.

Mokinius per jų buvimo mokykloje laiką būtina nuolatos skatinti ir drąsinti žvelgti į gyvenimą kaip į pašaukimą. Turima omenyje ne vien pašaukimai į kunigystę ir Dievui pasišventusių tarnystę. Visi mokiniai yra skatinami mokytis interpretuoti savo egzistenciją Dievo plano šviesoje.“ 46

Mokytojams ir darbuotojams taip pat būtina sudaryti sąlygas suvokti savo vaidmenį mokykloje kaip pašaukimą.

Šį pašaukimo kultūros stiprinimo darbą Katalikiškose mokyklose atliks mokyklos kapelionai su sielovados komandomis.

9. Sielovados (kapeliono) tarnyba.

Vyskupo ordinario mokykloms paskirti kunigai kapelionai, taip pat kiti dvasininkai ir Dievui pasišventę asmenys (vienuoliai) turėtų reguliariai lankytis mokykloje.

10. Sielovada, pagalbos teikimas ir konsultavimas

Sielovadinė vaikų ir jaunuolių globa, parama specialiuosius poreikius turintiems asmenims turėtų būti vykdoma sistemingai pagal iš anksto aprašytas taisykles. Tuo rūpinasi tam specialiai pasirengę asmenys.

Jei katalikiškose mokyklose kaip ugdomojo proceso dalis būtų įdiegiamos rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos, su jomis visada turi būti supažindinami tėvai bei globėjai ir gautas jų sutikimas. Šios programos parengiamos vadovaujantis Evangelijos vertybėmis ir turi atitikti Katalikų Bažnyčios mokymą.

11. Karitatyviniai projektai

Neatsiejama katalikiškos mokyklos gyvenimo ir misijos dalis - lėšų telkimo įvairioms nacionalinėms ar tarptautinėms organizacijoms (Caritas, Vincento Pauliečio, Maltos ir pan.) bei pagalbos skurstantiems ir vargšams organizavimas. Pirmenybė turėtų būti teikiama katalikiškųjų organizacijų, fondų bei projektų rėmimui, kad pastangos būtų kryptingas atsiliepimas į krikščioniškos meilės artimui, ypač į bėdą patekusiam ar paribėje atsidūrusiam, kvietimą.

12. Elgesio būdas

Elgesio taisyklėse ir gairėse aiškiai suformuluojami vaikams ir suaugusiems keliami lūkesčiai, kylantys iš krikščioniškosios moralės, paremtos Evangelijos vertybėmis ir Bažnyčios mokymu. Reikia užtikrinti, kad mokiniai jų laikytųsi ir jomis vadovautųsi. Taisyklės ir gairės turi ne tik atskleisti asmeninės atsakomybės svarbą ir teisingumo siekimo būtinumą, bet taip pat padeda ugdyti atlaidumą ir susitaikymą.

13. Mokyklos pastatai ir kiti materialūs ženklai

Katalikiškosios mokyklos pastato ir aplinkinės teritorijos dizainas, suplanavimas ir įrengimas, išlaikymas ir atnaujinimas yra visos mokyklos bendruomenės rūpestis. Pastatai ir aplinka tarnauja mokytojų ir besimokančiųjų poreikių tenkinimui ir todėl turi būti jiems prieinami. Mokyklos aplinkoje, išorėje ir viduje, turi būti aiškiai pastebimi katalikiško tikėjimo simboliai ir ženklai.

VIII. ASMENINĖS PATIRTYS, LEIDŽIANČIOS ĮSITIKINTI APIE KATALIKIŠKOSIOS MOKYKLOS ETOSO (KULTŪROS) SAVITUMĄ

Šias KM kultūros patirtis kartu su VII skyriuje aptartais išoriniais ženklais turėtų išgyventi visi, kurie apsilanko mokykloje. Šios asmeninės patirtys išgyvenamos per:

1. Tarnavimą Katalikų Bažnyčiai.

(Steigėjo ar dalininkų organai)

Nuostatuose aiškiai įvardinama, kad mokykla atlieka savo vaidmenį, dalyvaudama vietinės ir visuotinės Bažnyčios evangelizacinėje misijoje. Steigėjai ar dalininkai privalo diegti katalikiškos mokyklos kultūrą į visus mokyklos gyvenimo aspektus. Taip mokykla vis labiau persiims vaidmenį tarnauti Visuotinei ir vietinei Bažnyčiai

2. Bendrai priimant mokyklos misiją ir viziją ir siekiant jas įgyvendinti

(Misijos apibūdinimas)

Misijos apibūdinime atsispindi visos bendruomenės bendrai aptartos aspiracijos ir viltys, kurios išreiškiamos taip, kad būtų aiškiai juntama sąsaja su Kristumi ir Katalikų Bažnyčios mokymu.

3. Ištikimas valdymas

Steigėjai, vadovai ir vadovaujantys savivaldai supranta savo ypatingą vaidmenį ir atsakomybę vietos vyskupui ir užtikrina, kad jų vadovavimas ir visos mokyklos gyvenimas išreiškia Bažnyčios mokymą bei Evangelijos vertybes ir yra joms ištikimas. Steigėjo ar jo sudarytos valdymo grupės sudaryti nuostatai ir darbo tvarka sudaro sąlygas, kad kasdieniniame darbuotojų ir mokinių gyvenime pasireikštų Evangelijos vertybės ir Bažnyčios mokymas.

4. Asmeninis liudijimas

(Vadovavimas ir administravimas)

Direktoriaus, pavaduotojų, mokytojų, mokinių ir visos mokyklos bendruomenės asmeninis tikėjimas liudija pasitikėjimą Dievo buvimu, pasireikšdamas autentiškai išgyvenamoje kasdienybėje, vadovaujantis Evangelijos vertybėmis ir jomis grindžiamu moraliniu bei socialiniu Bažnyčios mokymu.

5. Bendrystė ir vienybė Bažnyčios šeimoje

(bendradarbiavimas ir solidarumas)

Darbuotojai ir mokiniai, bendradarbiaudami su tėvais ir parapijos bendruomene išgyvena mokyklos gyvenimą kaip sudėtinę ir neatsiejamą vietinės ir visuotinės Bažnyčios dalį.

6. Religinis raštingumas ir mokinių supratimas

(religijos dėstymas ir visa ugdymo programa)

Religijos dalyko (tikybos) dėstymui turi būti skiriama pakankamai laiko: tiek, kad mokiniai ir jų tėvai galėtų suvokti, kad religinis ugdymas - „yra viso ugdomojo proceso pagrindas“ 47

Kokybiškas tikybos dalyko mokymas ir mokymasis, kartu su efektyviu vertybinio ugdymo integravimu į kitų pamokų procesą turėtų „išugdyti religiška raštingus mokinius, turinčius žinių, supratimą ir įgūdžių - pagal savo amžių ir sugebėjimus - mąstyti dvasingai, etiškai ir teologiškai bei ištikimai siekiančius išlaikyti maldingumą kasdienybėje“. 48

7. Dvasinio gyvenimo vystymas

(Liturgija ir malda)

Mokyklos bendruomenė ne tik moko ir mokosi, tačiau ir švenčia katalikiškas pamaldas, liturgijas, kartu meldžiasi. Tai sudaro galimybes besimokančiai bendruomenei tapti vis

labiau reflektuojančia, patiriančia Dievo buvimą ir ugdančia brandų dvasinį gyvenimą bendruomene.

Mokykla sudaro sąlygas mokiniams ir darbuotojams praleisti vieną ar kelias dienas rekolekcijų namuose, pašvęsti laiką dar intensyvesnei ir sutelktai maldai bei refleksijai. Taip vystomas asmeninis dvasinis gyvenimas.

8. Skatinimas skleisti kiekvieno asmens galimybėms (Pašaukimų kultūros vystymas)

Katalikiškoje mokykloje autentiška „pašaukimų kultūra“ pasireišk tada, kai Bažnyčios samprata apie žmogiškąjį pašaukimą bus sistemingai integruojama ir persmelks visus pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo koncentrus.

Atėjus laikui apsispręsti dėl profilinių pasirenkamųjų dalykų rinkimosi, leidžiančio jaunuoliui pasiekti trokštamus tikslus, jie turi patirti padrąšinimą ir pagalbą, kad galėtų padaryti tinkamus sprendimus dėl savo ateities gyvenimo, ir taip siektų visų savo galimybių išsiskleidimo.

Mokykloje sutinkami kunigai kapelionai ar Dievui pasišventę asmenys – vienuoliai turi atlikti savo vaidmenį, padėdami mokiniams patirti ir pamatyti tuos specialiuosius pašaukimus Dievo tarnystei ir juos branginti ir gerbti.

9. Dvasinė mokinių ir darbuotojų globa (Sielovados tarnyba)

Mokyklos kapelionas, o kur labiau tinka – sielovados grupė turi palaikyti, padrąsinti ir padėti mokyklos bendruomenei savo gyvenime integruoti Evangelijos vertybes, kurios „*vertina dabartį ir teikia išvalgas ateities gyvenimui*“ 49, su bendruomenės liturginiu ir maldos gyvenimu.

Mokiniai turi turėti galimybę svarbiu jo kaip žmogaus ugdymosi laikotarpiu sutikti mokyklos kapelionus, kurie būtų nuoširdžiais jų tikėjimo kelionės palydėtojais ir bendrakeleiviais. Kapelionai gali padėti „*išsiskleisti mokyklos dvasiniam gyvenimui ir jam tapti gerai pastebimu.*“ 50

10. Gyvenimo evangelija ir žmogaus asmens vertingumas. (Pastoracinė globa, parama ir vadovavimas)

Gyvenimo evangelija ir jos pabrėžiama žmogaus asmens vertė turi būti patiriama mokyklos teikiamoje pastoracinės pagalbos sistemoje, kuri su vienodu rūpestingumu ir pagarba globoja, teikia paramą ir konsultuoja bet kurį mokinį, įskaitant ir tuos, kurie turi specialiųjų poreikių ar negalių ir pan.

11. Teisingumo ir taikos siekimas (Gailestingumo darbai)

Gyvieji Evangelijos vertybių vaisiai – katalikų socialinis mokymas ir veikimas. Socialinis Bažnyčios mokymas pabrėžia tikinčiojo pareigą rūpintis teisingumu ir taika, mylėti vargšus, stiprinti solidarumą tarp tautų ir globoti kūrinijos vientisumą.

Šiuos dalykus mokykloje galima patirti mokyklai dalyvaujant įvairiose vietinėse ir tarptautinėse akcijose, įsitraukiant į labdarinių organizacijų veiklą, ir gamtos apsaugos projektus, atliekant socialinę praktiką (visuomenei naudingą veiklą).

12. Moralus ir etiškas elgesys.

(Elgesio būdas)

Katalikiškas moralės mokymas pabrėžia, kad mūsų asmeninė laisvė nėra be ribų: ją riboja kitų žmonių teisės ir mūsų atsakomybė už bendrąjį gerį.

Šiuo mokymu paremtos katalikiškos mokyklos elgesio nuostatos bei taisyklės siekia ugdyti tokius žmogiškuosius santykius ir etišką elgseną, kurie leistų reikštis tikrajai žmogiškajai laisvei.

13. Mokymosi aplinka

(Mokyklos pastatai ir simboliai)

Gerai suprojektuotos, įrengtos ir gerai aprūpintos mokyklos patalpos, kurios yra kiek įmanoma visiems atviros ir prieinamos, padės sukurti tokią mokymosi aplinką, kuri atspindės Bažnyčios mokymą apie kiekvieno žmogaus garbingumą ir vertę bei mūsų įsipareigojimą rūpintis žmogiškaisiais vienas kito poreikiais.

Mokyklos viduje ar jos teritorijoje esantys katalikiški simboliai ir ženklai (paveikslai, skulptūros, kryžiai) padės mokyklos bendruomenei ir jos lankytojams patirti šios mokymosi aplinkos ypatingumą ir pašvęstumą.

IX. IŠVADOS

Aukščiau aptarti katalikiškosios mokyklos išoriniai ženklai ir asmeninės patirtys skirtingose mokyklose, priklausomai nuo įvairių aplinkybių gali pasireikšti labai skirtingu intensyvumu ir laipsniu. Suprantama, kad tam didelės svarbos darys juridinis mokyklos priklausomumas (ar mokykla valstybinė dviejų steigėjų, kurios vienas steigėjų savivaldybė, o antras katalikų bendruomenė, ar nevalstybinė – vyskupo ar vienuolinės bendruomenės įsteigta). Tam įtaką daro net ir atskirų asmenų – mokinių, mokytojų, vadovų, vietos bendruomenės narių - religingumas ir kūrybinga ištikimybė. Tačiau „...šią dieną kaip ir anksčiau katalikiška mokykla turi sugebėti kalbėti už save (atsiskleisti?) efektyviai ir įtikinamai.“ 51

Paskutiniaisiais metais įvyko daug reikšmingų pokyčių, susijusių su Lietuvos mokyklos reforma, kokybiško ugdymo visą gyvenimą, efektyvaus profilineo mokymo, mokyklų tinklo optimizavimo iššūkiais. Mus džiugina, kad pagrindiniai valstybės dokumentai pabrėžia mokyklų, veikiančių pagal skirtingas pedagogines tradicijas ir sistemas, įvairovės būtinybę ir vertina tai kaip kelią į demokratinės visuomenės išsiskleidimą. Švietimo įstatymas ir poįstatyminiai aktai sudaro galimybes naujų nevalstybinių katalikiškų ar dviejų steigėjų valstybinių katalikiškų mokyklų atsiradimui, katalikiškų mokyklų tinklo formavimuisi. Suprantame, kad šis procesas yra sudėtingas, susijęs su daugeliu socialinių grupių interesais ir galimybėmis, todėl negali vykti stichiškai. Pripažįstame įsiklausymo ir kantraus dialogo svarbą. Tikime bendradarbiavimo ir papildomumo principų perspektyvumu.

Šis dokumentas – tai bandymas apibrėžti kaip Katalikiška mokykla „turi sugebėti efektingai ir įtikinamai save atskleisti (kalbėti už save)“ ir atskleisti motyvus, kodėl Bažnyčia nepaliauja dėti pastengas įgyvendinti „pranašišką apsisprendimą“ 52, ieškodama žmogiškų ir materialinių resursų 53 katalikiškų mokyklų veiklai.

Mokyklų steigėjai, dalininkai, vadovai, mokytojai, tėvai ir mokiniai siekdami atrasti naujus ir tobulinti jau esamus būdus kaip Kristaus asmenį ir Bažnyčios mokymą statyti į mokyklos gyvenimo ir veiklos centrinę vietą, padės pasiekti katalikiškos mokyklos tikslus, kartu prisidėdami prie teigiamų pokyčių visoje švietimo sistemoje.

Įsibėgėjant XXI amžiui labai svarbu gerai numatyti, kokių katalikiškų mokyklų reikės ateityje, turėti gerą ateities viziją. O tam svarbu atvirumas ir gera vaizduotė. Kad katalikiškos mokyklos visavertiškai ir efektyviai dalyvautų tos ateities kūrime, nepaprastai svarbu, kad tie asmenys, kuriems patikėta vadovauti mokykloms ir jas valdyti, dirbti jose ar patikėti joms ugdyti savo vaikus, turėtų aiškų supratimą apie katalikiškųjų mokyklų tapatumą ir tikslą:

- padėti Bažnyčiai vykdyti jos misiją siekti, kad kuo daugiau žmonių pažintų Kristų
- padėti tėvams ugdyti jų vaikus
- tarnauti vietinės Bažnyčios poreikiams
- tarnauti visuomenei

Evangelizuodama kultūrą ir prisidėdama prie bendrojo gėrio kūrimo Bažnyčia pripažįsta, kad katalikiškosios mokyklos gali atlikti gerai apgalvotą ir gyvybiškai svarbų vaidmenį. Štai, kodėl Katalikų bažnyčia Lietuvoje yra pasiryžusi ir toliau steigti katalikiškas mokyklas ir į jas investuoti.

AMDG.

Projektą rengė

Gintaras Vitkus SJ

Šv. Ignaco, Pranciškaus Ksavero ir Petro Faberio jubiliejinių metų išvakarėse

ⁱ CIC, kan. 803 §1